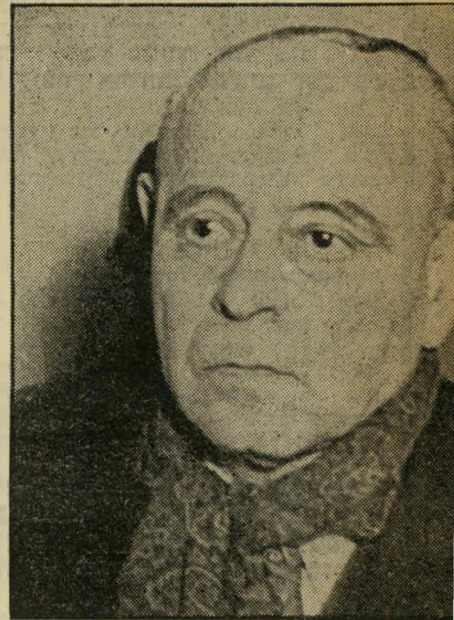
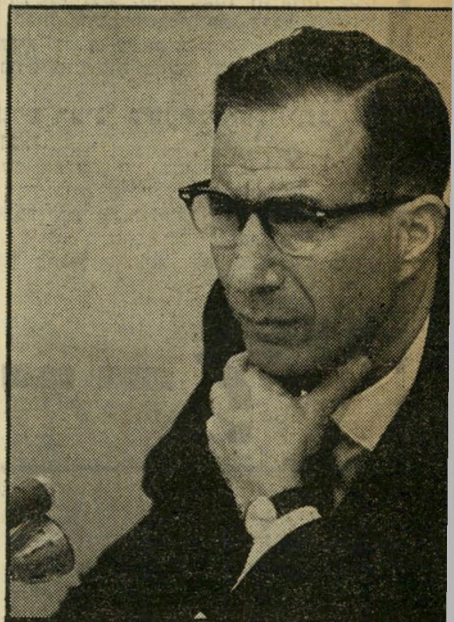

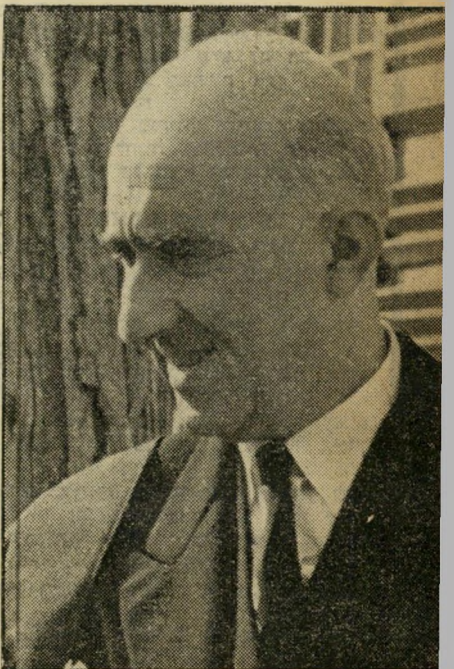
לית דין

ניהל את ה' משפט בתק"ר פות רבה, במסגרת חוקית מצומצמת ביותר.

קבע: "אינני שותף להגבר" לות של סמכות ביהמ"ש שהושמעו כאן."

לשעבר היועץ המשפטי, יושב כשופט שלישי, הסכים לדעת שני חבריו.

הדבר אשר פרקליטו של כהן, עורך-הדין יעקב ירדור, ביקש עתה לברר, היה: באיזו מידה ניתן להפלות את כהן בשל הקו הפוליטי של עתונתו, ובאיזו מידה יכולים ראשי מערכת הבטחון לשלול ממנו את הזכות היסודית של קבלת אינפורמציה, זכות המוענקת לכל אדם, על פי הצהרת זכויות האדם (סעיף 19) של עצרת האו"ם, משנת 1948, הקובעת: "לכל אדם הזכות לחופש הדעה והביטוי; זכות זו כוללת החופש להחזיק בדעות ללא התעריבות, וכן לבקש, לקבל ולמסור אינפורמציה ורעיונות בכל האמצעים."

אולם לבאי של בית-המשפט העליון ציפתה אכזי בה. בית-המשפט העליון לא היה מוכן כלל לנעת בשאלה עקרונית זו. פרטיכל הישיבה, המובא בעמרי דים אלה, מתאר כיצד ומדוע התנגדו השופטים לכך. לכל אורך הדיון מבצבצת העובדה המתמיהה: זכרי ויתארם יסודיות, המובנות מאליהן, אינן מוכרות עלידי החוק הישראלי.

והחינוך לבתי-ספר. האם אדוני חושב שעל סמך חוק תקציב המדינה יכול מנהל בית-ספר, שאינו נכלל במסגרת מתן עזרה כזו, לבקש צו עשה נגד משרד החינוך והתרבות? ירדור: נדמה לי, לפי עניות דעתי, ש' אם הוא יבקש את בקשתו על סמך הפליה מסיבות דת, לאדם, גזע, השקפות פוליטיות, נדמה לי שכן. אולשן: במקרה — זוהי דעתי כמוכן — במקרה שאיזה שר או פקיד שעושה אפליה ואין עליו כל צווי עשה, זהו עניין לתקוף אותו בכנסת ולא כאן. בית-המשפט מתערב רק כשיש אחיזה בחוק, שאנחנו מופקדים על שמירתו. ולא על התנהגות סתם, אפילו של שר שמבחינה זו או מבחינה אחרת, איננו בסדר. לכל היותר זה העניין של הכנסת. ירדור: בכל הכבוד, אני חוזר: חוץ ממקרה שהאפליה הזאת היא מסיבות כפי שאמרתי.

הייתם כהן: אולי אדוני יכול להראות לי מקרה שבית-המשפט דן בבקשה שהיה מובר בה על עבירה סטטוטורית, ומה היו התוצאות. ירדור: לא אוכל — אולשן (מפסיק אותו): אבל לעומת זאת אני אתן לך דוגמה. יש בג"צ, אני זוכר את זה. שם כתוב כי קודם כל צריך בית-המשפט הזה לברר אם יש לו סמכות לפי החוק לתת החלטה כזאת. ובכן, כמו ש' אנחנו אמרנו, שני דברים: (א) שעשית ה' צדק עלידי בית-המשפט זה תהיה בגבולות החוק, בהתאם לחוק, ולא בניגוד לו ולא בהעדרו.

ויתקון: הגה, אדוני, נדמה לי שאני הולך עד לקיצוניות הליברלית האפשרית. יחד עם זאת נדמה לי, באמת, שיש פה עניין של מתן הקלות ללא כל בסיס משפטי, וזה בעיקר מבחינה של רצון טוב, למטרות של יחסי-ציבור. אני מאוד מתקשה לראות כאן...

אולשן: אני אשאל שאלה אחרת. יש לפעמים שגז"ל מסדר תמרונים ומזמין אנשי שים מבחוק, ולפעמים היו מומינים גם שופטים. והנה תתאם לא מומינים אותי. האם אני אניש צירעל-תנאי? ויכלו לפנות לשר הבטחון, ואם לא — לכנסת. אבל ל' בית-המשפט? על סמך מה?

ירדור: ברשות בית-המשפט, אעזור לו בעובדה של מעשה שהיה. מה שהיה פה (בפגישת הכתבים הצבאיים עם שמעון פרס) שבה קשור כל המקרה, היה בקשר לזה שרק אחד מהכתבים הצבאיים הוזמן לשילוח הטל, והאחרים לא. לכן היתה ישיבה, שבה

החקירה — שהכתבים הצבאיים זה מוסד קבוע, עם מסגרת קבועה, על הוצאות תקציב המדינה, שזה הפקידה הציבוריים — אולשן (מפסיק אותו): איפה, תראה לי בדין... (נחייס כהן) תן לי את חוק בתי המשפט... הגה הוא אומר: "... על פי דין" איפה הדין?

ירדור: קודם כל אני מסתמך על ההתערבות לצורך הצדק שנמצאת בסעיף קטן א' — אולשן (מפסיק אותו): אבל אמרנו כבר אלפי פעמים שהתערבותנו לצורך הצדק צריכה להיות בהתאם לחוק, ולא מחוץ לחוק. אחרת צריך בכל לפטר את הממשלה ואנחנו כאן ננהל את המדינה.

ירדור: אחת השאלות שביקשתי תשובה עליהם, היא: האם חלים על גורם מערכת הבטחון דינים הדורשים שלטון חוק, שלטון הצדק, או האוסרים פגיעה באזרחים, במקצועם או במעמדם, הפליה מפאת השקפות פוליטיות, חריגה מסמכות... אולשן (מפסיק אותו בכעס): דברים בטלים!

ויתקון: ואת זה אדוני רוצה לשאול את העד? חיים כהן: אדוני לא מצפה שהעד הזה, או כל עד אחר, יאמר שמערכת הבטחון לא נוהגת לפי הדין של צדק ואי-אפליה. אבל השאלה היא אם יש איזה דין מיוחד אשר לפיו יש לבית-דין כזה סמכות לצאת לצעות את אשר אדוני מבקש.

אולשן: אני אלך יותר רחוק — שתהיה לפחות איזה אחיזה בחוק. ירדור: ובכן, אם לא מדובר על חובה סטטוטורית מפורשת, אני אסתמך על שני צדדים. אני אסתמך על תקציב המדינה — אולשן (מפסיק אותו): ובכן אדוני, הסי' בתי לך שאם שר מראיין עתונאים, זה גם על תקציב המדינה. ירדור: אני אומר שמכיוון שזה מוסד קבוע — אולשן (מפסיק אותו): אדוני ירדור, נשיא המדינה זה גם מוסד קבוע, והוא מוזמן אנשים לתת על תקציב המדינה. ואני לא מוזמן, או מוזמן פחות מאחרים, או זה אפליה? מובן, מלבד השאלה אם ניתן להגיש צירעל-תנאי נגד נשיא המדינה.

ירדור: אני לא אמרתי מוסד קבוע במסגרת הכנסת-אזרחים. אני אמרתי מוסד במסגרת תא כתבים צבאיים, המאורגנת על ידי המשיבים, שממנה — אחרי שהמבקש אומן לכך במשך שנים — הוציאו אותו אל מחוץ למסגרת.

חיים כהן: יש תקציב משרד התרבות

אולם בית-המשפט העליון בירושלים היה שרוי באווירה של ציפיה. הפרקליטים, אנשי הצבא והעתור נאים שהתכנסו בו ערב חג הפסח ציפו להתמודדות משפטית בעלת חשיבות עקרונית ממדרגה ראשונה. היה להם כל היסוד להאמין, כי באותה ישיבה של בית-המשפט תוכרע השאלה: באיזו מידה יכולה רשות ממלכתית להפלות אזרח, בשל השקפותיו הפוליטיות.

כפני שלושת השופטים שישבו בדין — נשיא בית המשפט העליון יצחק אולשן, השופט העליון אלפרד ויתקון והשופט העליון חיים כהן — עמדה להתברר בקשתו של ראש מערכת "העולם הזה", שלום כהן, כי בית-המשפט יצווה על שריהבטחון, הרמטכ"ל, וסגן שריהבטחון לחזור בהם מביטול האמנתו בכתב צבאי. בהצהרתו, בשם המשיבים, הצהיר דובר צה"ל, דב סיני, כי לא היו טענות נגד מהימנותו הבטחונית של שלום כהן, וכי האמנתו בוטלה בשל הקו הפוליטי ש"העולם הזה" נקט כלפי ראשי מערכת הבטחון.

אולשן (מצביע על כרכי העולם הזה שהועמדו על שולחן הפרקליטים): מה כל הספרים האלה? אני מבין שתהינה כאן טענות. אבל קודם יש כאן צד משפטי. אני אתן דוגמה: קראתי בעתונים מפעם לפעם, שראש הממשלה מוזמן להיות סנדק בברית מילה. יש כבר הרבה משפחות כאלה, והנה יבוא אחד אלינו ויגיש צירעל-תנאי כי ראש הממשלה סרב להיות סנדק לבן שלו. או בשביל זה יעשו משפט? נדמה לי שזו ה' בעיה המתבקשת לבעיה שלפנינו.

ירדור: אם תפקידו של כתב צבאי ותפקידו של המוסד הזה, ותפקידו של ה' מוסד בו עובד המצהיר העומד כאן היום (סא"ל דב סיני) דומה לתפקידו של סנדק בברית מילה או — אולשן (מפסיק אותו): אני אשאל אותך שאלה אחרת. דברים שקורים יום יום. יש עתונאים שמראיינים שר ויש שר תצבורה שנותן ראיון לעתונאי מלמרחב, אולי בקושי גם לעל המשטר. ודחאק עתונאי מזרות ירצה לקבל ראיון. או יבואו ויגידו שיש אפליה? אתה יכול לטעון שזה אפליה, כשה' טענה שלך יש לה איזו אחיזה בחוק, יש לה איזו זכות מוקנית, ואל תשכח שבסעיף ד של חוק בתי-המשפט, יש סמכות לבית המשפט זה להוציא צווי עשה בקשר עם מעשים ודברים שבמסגרת הדין. אני גם יכול להגיש צירעל-תנאי נגד שר שמזמין הרבה אנשים לתת אותי לא מוזמן? זו אפליה? אולי באמת נזון בבעיה זו לפני שנכנס לכל טיעון אחר.

ירדור: בכל הכבוד, נדמה לי שדחאק הצירוף הן של הנימוקים העובדתיים והן של השאלות הנוספות שבחוק שביקשנו להן תשובה, מכון להבהיר נקודה זו. מפני שכאן לא מדובר על — אולשן (מפסיק אותו): עכשיו נזכרתי מתי דנו בבעיה כזו. לפני כמה שנים היתה לפנינו בקשה לצירעל-תנאי נגד שר האוצר. הוכיחו במלים או בעובדות ששר האוצר הקציב במקרים אחרים מטבע זה, כדי לתת אפשרות לילדים לצאת לשוויצריה. בא אותה אדם וטען: "הגה כאן, בשני מקרים, הקציב שר האוצר מטבע זה ואני, שגם רוצה לשלוח את בני ללמוד בחו"ל, לא מקבל הקצבה כזאת." או אמרנו: בבקשה — איפה יש לזה אחיזה בחוק, שהוא מחוייב להקציב? או לשניים הוא הקציב ובשבילו לא הקציב. או שהכנסת תביע לו אי-אמון בגלל זה. אבל איפה האחיזה המשפטית? אנחנו אפילו לא התחלנו לבחוש בדבר.

ירדור: אני רוצה לברר מתוך הפרטים הנוספים קודם כל — אם אי-אפשר מתוך

אולשן (מפסיק אותו): עכשיו נזכרתי מתי דנו בבעיה כזו. לפני כמה שנים היתה לפנינו בקשה לצירעל-תנאי נגד שר האוצר. הוכיחו במלים או בעובדות ששר האוצר הקציב במקרים אחרים מטבע זה, כדי לתת אפשרות לילדים לצאת לשוויצריה. בא אותה אדם וטען: "הגה כאן, בשני מקרים, הקציב שר האוצר מטבע זה ואני, שגם רוצה לשלוח את בני ללמוד בחו"ל, לא מקבל הקצבה כזאת." או אמרנו: בבקשה — איפה יש לזה אחיזה בחוק, שהוא מחוייב להקציב? או לשניים הוא הקציב ובשבילו לא הקציב. או שהכנסת תביע לו אי-אמון בגלל זה. אבל איפה האחיזה המשפטית? אנחנו אפילו לא התחלנו לבחוש בדבר.

ירדור: אני רוצה לברר מתוך הפרטים הנוספים קודם כל — אם אי-אפשר מתוך

אולשן (מפסיק אותו): אדוני ירדור, נשיא המדינה זה גם מוסד קבוע, והוא מוזמן אנשים לתת על תקציב המדינה. ואני לא מוזמן, או מוזמן פחות מאחרים, או זה אפליה? מובן, מלבד השאלה אם ניתן להגיש צירעל-תנאי נגד נשיא המדינה.

ירדור: אני רוצה לברר מתוך הפרטים הנוספים קודם כל — אם אי-אפשר מתוך

חיים כהן: יש תקציב משרד התרבות